

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Міжнародні фінанси та ринок цінних паперів

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Інститут

ННІ Економіки, менеджменту і міжнародного бізнесу

Освітня програма

Фінанси, банківська справа та страхування

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

Рівень освіти

Третій (освітньо-науковий)

Тип дисципліни

Вибіркова

Семестр

3

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Мащенко Ольга Вікторівна

Olha.Mashchenko@khpі.edu.ua

докторка економічних наук, професорка, професорка кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»

Досвід роботи – більше 20 років. Авторка понад 100 наукових та навчально-методичних праць.

Провідна лекторка з освітніх компонентів: "Фінанси", "Страхування та страхова справа", "Фінансові ринки", "Банківський менеджмент", "Фінансові технології (FinTech)", "Теорія міжнародних фінансів".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Освітній компонент «Міжнародні фінанси та ринок цінних паперів» спрямовано на формування системного уявлення про функціонування міжнародних фінансових механізмів та глобального ринку цінних паперів у сучасних умовах фінансової глобалізації. Він охоплює вивчення теоретичних основ міжнародних фінансових відносин, режимів валютних курсів, міжнародних платіжних систем, а також структури, інститутів та інструментів ринку цінних паперів.

Мета та цілі дисципліни

Виробити у аспіранта теоретичні уявлення та практичні навички щодо цілісної системи фундаментальних закономірностей розвитку міжнародних фінансів та ринку цінних паперів, а також компетентності у аналізі міжнародних фінансових процесів, управлінні капіталом та інвестиційними ризиками на глобальному рівні.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, самостійна робота, консультації. Підсумковий контроль – екзамен.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК04. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері фінансів, банківської справи, страхуванні та фондового ринку на основі системного наукового світогляду, професійної етики, загального культурного кругозору.

СК03. Здатність підтримувати критичний науковий дискурс за напрямом досліджень, у тому числі, у міжнародному контексті.

СК05. Здатність до виявлення тенденцій та визначення закономірностей розвитку фінансово-економічних процесів на макро-, мезо- та/або мікроекономічному рівнях.

Результати навчання

РН02. Мати концептуальні та методологічні знання, демонструвати дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку і на межі предметних галузей, отримання нових знань та/або здійснення інновацій.

РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, за результатами аналізу наукових джерел інформації, економіко-математичного моделювання.

РН06. Розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення, пов'язані з підвищенням результативності, дієвості та ефективності формування та використання фінансових ресурсів за різними напрямками та сферами фінансової діяльності.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 10 год., практичні заняття – 30 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Освітній компонент «Міжнародні фінанси та ринок цінних паперів» відповідно до структурно-логічної схеми освітньої програми безпосередньо спирається на наступні освітні компоненти: «Сучасні методи досліджень з фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку», «Студії з фінансів і банківської справи».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проблемного характеру – один із найважливіших елементів проблемного навчання. Вони передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та розгляд кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Лекції проблемного характеру відрізняються поглибленою аргументацією матеріалу, що викладається. Аспіранти стають учасниками наукового пошуку та вирішення проблемних ситуацій. Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи звіту про виконання індивідуальних завдань, проектних

робот. Презентації можуть бути як індивідуальними, наприклад виступ одного слухача, так і колективними, тобто виступи двох та більше слухачів.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Сучасна міжнародна фінансова система: структура та учасники

Поняття міжнародної фінансової системи та її елементи. Основні учасники: центральні банки, комерційні банки, МВФ, Світовий банк, Банк міжнародних розрахунків, регіональні банки. Роль міжнародних фінансових інституцій у регулюванні валютних криз, наданні кредитів, стабілізації платіжного балансу.

Тема 2. Валютний ринок та валютні курси

Поняття валютного ринку та валютного курсу. Формування спот- і форвард-курсів, валютні пари, основні валютні центри. Теорії визначення валютних курсів (ППП, ППК, теорія процентного паритету), практика валютного хеджування.

Тема 3. Міжнародний ринок капіталу та іноземні інвестиції

Характеристика міжнародного ринку капіталу: прямі іноземні інвестиції, портфельні інвестиції, євробондовий ринок. Вплив іноземних інвестицій на економічний ріст країн-приймачів. Особливості міжнародного руху капіталу, офшорні зони, трансферт цін, податкові аспекти.

Тема 4. Ринок цінних паперів: структура, інститути та інструменти

Поняття цінних паперів, їх класифікація (боргові, власні, похідні). Основні інститути ринку: біржі, депозитарії, брокери, інвестиційні фонди, регулятори. Механізм первинного та вторинного розміщення цінних паперів, лістинг, відкриття брокерських рахунків.

Тема 5. Акційний ринок у міжнародному вимірі

Акція як документ власності, типи акцій (звичайні, привілейовані). Міжнародне лістингування компаній (ADR/GDR, депозитарні сертифікати), виходи на зарубіжні біржі. Практика корпоративного управління, дивідендна політика, вплив іноземних інвесторів на котирування акцій.

Тема 6. Довгостроковий та середньостроковий борговий ринок

Облігації як інструмент боргового фінансування: державні, муніципальні, корпоративні облігації. Формування купонної ставки, строкового ризику, кредитного ризику, рейтинги (S&P, Moody's, Fitch). Міжнародні боргові інструменти: євробонди, суверенні борги, проблеми дефолтів та реструктуризації боргу.

Тема 7. Похідні фінансові інструменти та міжнародні фінансові ризики

Види похідних фінансових інструментів: ф'ючерси, опціони, свопи (процентні, валютні). Механізм використання деривативів для хеджування валютних, процентних, товарних ризиків. Приклади використання похідних фінансових інструментів на міжнародних ринках та пов'язані ризики (контрпартійний, ліквіднісний, операційний).

Тема 8. Міжнародні фінансові кризи та їх вплив на ринок цінних паперів

Причини та етапи ключових міжнародних фінансових криз (1997–1998 роки, 2007–2009 роки, європейська боргова криза тощо). Вплив криз на динаміку котирувань акцій, облігацій, ринків валют і деривативів. Практика антикризових заходів, роль міжнародних інститутів та регуляторів.

Тема 9. Цифрова трансформація міжнародного ринку цінних паперів

Впровадження фінтех-рішень: електронні біржі, алгоритмічна торгівля, робо-адвайзінг. Блокчейн-технології, цифрові акції, токенизація активів, смарт-контракти. Виклики і ризики: кібербезпека, регуляторна непевність, волатильність цифрових активів.

Тема 10. Регулювання міжнародного ринку цінних паперів та захист інвесторів

Принципи регулювання ринку цінних паперів: прозорість, відповідальність, боротьба з маніпуляціями цінами. Глобальні стандарти (IOSCO, G20), національні регулятори (SEC, FCA, НКЦПФР тощо). Механізми захисту інвесторів, обов'язкове розкриття інформації, боротьба з інсайдерською торгівлею, корпоративна відповідальність емітентів.

Теми практичних занять

Тема 1. Сучасна міжнародна фінансова система: структура та учасники

Аналіз структури міжнародних фінансових центрів.

Тема 2. Валютний ринок та валютні курси

Розрахунок крос-курсу валют.

Тема 3. Міжнародний ринок капіталу та іноземні інвестиції

Оцінка інвестиційної привабливості країни/галузі.

Тема 4. Ринок цінних паперів: структура, інститути та інструменти

Аналіз інструментів ринку цінних паперів.

Тема 5. Акційний ринок у міжнародному вимірі

Аналіз акцій та робота з індексами.

Тема 6. Довгостроковий та середньостроковий борговий ринок

Оцінка ризиків боргових інструментів та розрахунок дохідності державних цінних паперів.

Тема 7. Похідні фінансові інструменти та міжнародні фінансові ризики

Ідентифікація міжнародних фінансових ризиків, обирання відповідних деривативів (форвардів, ф'ючерсів, опціонів, свопів) та розрахунок ефективності хеджування.

Тема 8. Міжнародні фінансові кризи та їх вплив на ринок цінних паперів

Аналіз механізмів впливу світових фінансових криз на ринки цінних паперів.

Тема 9. Цифрова трансформація міжнародного ринку цінних паперів

Аналіз впливу цифрових технологій (DLT, AI, Big Data) на інфраструктуру, інструменти та суб'єктів міжнародного ринку цінних паперів, а також оцінка ризиків та переваг діджиталізації.

Тема 10. Регулювання міжнародного ринку цінних паперів та захист інвесторів

Аналіз регуляторного середовища ЄС та України.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Освітній компонент передбачає виконання індивідуального завдання.

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Міжнародна фінансова система : підручник / Колектив авторів. За заг. ред. проф. В.М. Кочеткова. Київ. Видавництво Ліра-К, 2023. 270 с.
2. Ганзюк С. М. Фінансовий ринок : конспект лекцій. Кам'янське : ДДТУ, 2022. 64 с.
3. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000. № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
4. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21.06.2018. № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>
5. Про депозитарну систему України : Закон України від 06.07.2012. № 5178-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5178-17#Text>
6. Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків : Закон України від 30.10. 1996. № 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>
7. Про інститути спільного інвестування : Закон України від 05.07.2012. № 5080-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5080-17#Text>
8. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки : Закон України від 23.02.2006. № 3480-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text>
9. Про фінансові послуги та фінансові компанії : Закон України від 14.12.2021. № 1953-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
10. Рамський А.Ю., Жукова Ю.М., Обушний С.М. Ринок цінних паперів у питаннях та відповідях : навчальний посібник. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 228 с.

Додаткова література:

1. Карлін М. І., Івашко О. А. Фінансові системи країн Європейського Союзу : підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 384 с.
2. Рощина Н.В., Шевчук О.А., Кустарьова К.М. Дослідження міжнародного фінансового ринку в умовах діджиталізації: нові можливості. Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут». 2021. № 18. С. 44-50. URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.18.2021.231459>

3. Сіденко С. Сучасні тенденції розвитку міжнародних фінансових центрів. Міжнародна економічна політика. 2022. № 2(37). С. 7-30. URL: https://iepjournals.com/journals/37/2022_37_4_Sidenko.pdf
4. Chugunov I., Nasibova O. (Мащенко О. В.) Financial support of social protection of the population in countries with developed and transformation economy. AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research. 2021. 11/01-XVII. pp. 154–158. URL: http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110117/papers/A_33.pdf
5. Chugunov I., Nasibova O. (Мащенко О. В.) Public funding of social protection: Impact on social indicators in Eurozone countries. Investment Management and Financial Innovations. 2021. Vol. 18. Issue 2. pp. 181–192. URL: [https://doi.org/10.21511/imfi.18\(2\).2021.15](https://doi.org/10.21511/imfi.18(2).2021.15)
6. Nasibova O. (Мащенко О. В.), Khachatryan V., Nepytyaliuk A., Pasichnyi M., Tabenska J. Demographics' Impact on Economic Growth in Central Europe and the Baltic States. Economics. 2023. Т. 11. № s1. pp. 37-54. URL: <https://doi.org/10.2478/eoik-2023-0062>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності аспіранта та розподіл балів

Академічні успіхи здобувача вищої освіти визначаються за допомогою критеріїв та системи оцінювання знань та вмінь здобувачів, яка використовується в НТУ «ХПІ»

(<https://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/wp-content/uploads/sites/43/2024/01/Polozhennya-pro-kryteriyi-otsinyuvannya-znan-ta-vmin-i-pro-rejtyng-zdobuvachiv.pdf>)

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, а також перевірки індивідуального завдання. Підсумковий контроль здійснюється за результатами екзамену або в результаті накопичення оцінок з окремих тем у разі виконання здобувачем усіх видів поточних контрольних заходів. За умовами виконання здобувачем індивідуального завдання з навчальної дисципліни, але за відсутності результатів поточного контролю (практичні заняття), здобувач не може бути атестованим із навчальної дисципліни до ліквідації ним поточної заборгованості. Розрахункове значення у кількісній формі підсумкової оцінки визначається за формулою:

$$O = \Sigma(K_i \times O_i) / \Sigma K_i$$

де K_i – кількість кредитів i -го виду занять; O_i – оцінка у кількісній формі (бали) з i -го виду занять.

Розподіл кредитів за видами занять з дисципліни

Види занять	Кількість кредитів (K_i)
Практичні роботи	2
Індивідуальне завдання	2

Оцінювання кожного виду занять (O_i) здійснюється за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Аспірант повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/> |

Погодження

Силабус погоджено

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Гарант ОП
Олександр МАНОЙЛЕНКО